

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

**KULTURLANDSKAP OG
NATURVERN**

BESTILL NOAs MARKAKALENDER 2006!

SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Natur- og kulturvern hånd i hånd

Er det et felles arbeidsområde som NOA og lokallagene er opptatt av, er det vern av kulturlandskapet. Daglig må vi alle forholde oss til det betydelige presset som en fjerdedel av Norges befolkning utøver på natur- og kulturlandskap i vårt område. Følelsen av å jobbe med ryggen mot veggen i forhold til alle arealkrevende initiativ, er en kjent følelse hos naturvernere på Østlandet. Et spørsmål å stille er om holdningen til landskapsvern i storsamfunnet er i ferd med å komme oss i møte. Det mangler i hvert fall ikke på overordnede planer og strategier hvor betydningen av kulturlandskapet for matforsyning og menneskets ve og vel er fremhevet. Eksempler på dette er Europarådets landskapskonvensjon fra 2001 og Stortingsprop. nr.1 (2004-2005), med målsetninger om at omdisponeringstakten for de mest verdifulle jordressursene skal halveres og at de mest verdifulle kulturlandskapene skal kartlegges/forvaltes innen 2010. Dette er hyggelig lesning, men sam-

tidig må vi sikre at innholdet i begrepet "kulturlandskap", ikke ytterligere utvannes. Det viktige er at de lange kultur- og naturhistoriske linjer fortsatt kan leses ut av landskapet og at det er samspill mellom disse. I en del av dagens typiske omdisponeringssaker fra LNF-områder til for eksempel golfbaner, legger utbyggerne og de godkjennende instanser uforholdsmessig stor vekt på at landskapets estetikk opprettholdes. Vern av kulturlandskapet må etter mitt skjønn, være ut fra et helhetssyn som omfatter både kulturhistoriske, naturhistoriske, økologiske/ biologiske, estetiske og immaterielle verdier. Likeledes er det viktig at det samtidig med et vern settes av midler til skjøtsel. Ingen er tjent med at det vernes etter "osteklokkeprinsippet". Vi må i større grad være villige til å se på hvordan aktiv moderne bruk basert på gamle driftsformer, kan ivareta varierte landskapskvaliteter. Jeg tenker her spesielt på organisering av slått og beiting.

Det er i dag ni områder på til sammen 62 000 daa i Oslo/Akershus som er vernet som landskapsvernområder. Det første var Kolsås/Dælivann som ble vernet i 1978 og de siste var Maridalen og Blankvann i 2001/2002. Samtidig viser landbruksstatistikken at det i perioden 1982-2003, årlig ble omdisponert 2 800 daa dyrka og dyrkbare arealer i Akershus. På 21 år er det totalt omdisponert 59 000 daa, dagens totale areal er 800 000 daa. Det bør derfor være et hvert lokallags oppgave å finne fram til nye aktuelle landskapsvernområder i sitt nærområde, kartlegge, finne fram til verneformål og starte prosessen. Svært ofte er verneformålet en kombinasjon av natur- og kulturminner som følge av tusenårig høstings- og dyrkingsaktiviteter i vårt område, kombinert med et rikt biologisk mangfold.

I dette nummeret kan du bl.a. lese om initiativer som er tatt for å verne nye landskaper i Svartskog i Oppegård og Tanumplataet i Bærum. For å understreke at vi må stå sammen med alle gode krefter i vernearbeidet har vi invitert to kulturarbeidere til våre spalter, teaterarbeider Anne Storrusten og friluftsmaler Arne Borring. Videre har vi fått en erfaren jurist til å se på stengning av eldre veier - et omfattende problem. God lesning!

Tom Ekeli, redaktør

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo

Telefon 22 38 35 20 Telefaks 22 71 63 48

e-post adresse: noa@noa.no hjemmeside: www.noa.no

Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Tom Ekeli, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no

Redaksjonsassistent: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no

Forsidefoto: Kolsås/Dælivann (Trond Taugbøl)

Trykk: Hippopotamus AS Opplag: 5.500

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på resirkulert melkekartong. Produktet du nå holder i hånden er dermed så miljøvennlig vi kan klare å lage det.

Bymiljøprisen 2005

Den 2. juni 2005 mottok NOA Bymiljøprisen. I juryens begrunnelse heter det bl.a.: "NOA representerer noe av det beste i frivillighetskulturen i byen. Gjennom et stort antall og velskolerte medlemmer, gjøres det en enorm frivillig innsats for å sikre byens grønne verdier for de kommende slekter... prisen tildeles ikke NOA bare for lang og tro tjeneste. Prisen tildeles også for NOAs spesielle engasjement for opprettelsen av Norges første Bynasjonalpark på Bygdøy..." Les mer på www.noa.no

Foto: Tom Ekeli

Styreleder Stein-Erling Birkeland (t.h.) og Daglig leder Gjernund Andersen viser stolt fram diplomaten.

NOA-STYRET

Leder

Stein Erling Birkeland tlf. 91 69 87 11 (p)

Styremedlemmer

Anna Skog tlf. 41 47 98 63 (p)

Finn Roar Halvorsrud tlf. 41 31 87 64 (p)

Elisabeth Koren tlf. 22 15 64 34 (p)

Tommy Reinås tlf. 48 02 95 05 (p)

Varamedlemmer

Siri Haavie tlf. 48 14 96 93 (p)

Elin Lerum Boasson tlf. 41 12 34 62 (p)

Unni Berge tlf. 99 20 50 80 (p)

LOKALLAG I NOA

Naturvernforbundet i Asker

Postboks 332, 1371 Asker

Leder: Arild Jansen

Hofstadgata 21, 1384 Asker

Tlf.: 66 84 68 14 (p)

e-post: ariljans@online.no

Naturvernforbundet i Bærum

Postboks 252, 1319 Bekkestua

Leder: Jan Schwencke

Krokfaret 1, 1356 Bekkestua

Tlf.: 67 12 01 78 (p)

e-post: jan@schwencke.net

Naturvernforbundet i Lørenskog

V/Margareta Bondevik

Leder: Margareta Bondevik

Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog

Tlf.: 67 90 28 10 (p)

Naturvernforbundet i

Nannestad/Gjerdrum

V/Steinar Myrabø

Leder: Steinar Myrabø

Granerud, 2034 Holter

Tlf.: 91 65 76 91 (m)

e-post: smyrabo@online.no

Naturvernforbundet i Nes

V/ Yngve Birkeland

Kontaktperson: Yngve Birkeland

Bodding, 2150 Årnes

Tlf.: 63 90 95 69 (p)

e-post: yngv-bi@online.no

Naturvernforbundet på Nesodden

Postboks 251, 1450 Nesoddtangen

Leder: Peter Schjølberg

Elgfaret 6, 1453 Bjørnemyr

Tlf.: 66 91 48 50 (p)

e-post: pschjo@hotmail.com

Naturvernforbundet i Oppegård

Postboks 291, 1411 Kolbotn

Leder: Gunnar Larsen

Løvlia 27, 1412 Sofiemyr

Tlf.: 66 80 21 20 (p)

e-post: oberntz@online.no

Naturvernforbundet Oslo Nord

V/Elin Tyse

Kontaktperson: Elin Tyse

Jutulveien 11, 0852 Oslo

Tlf.: 22 69 05 26 (p)

e-post: elintyse@c2i.net

Naturvernforbundet i Skedsmo

Postboks 27, Lillestrøm

Leder: Birgitta Prøis

Kvaestubben 2, 2020 Skedsmokorset

Tlf.: 97 71 74 85 (m)

e-post: solsver@online.no

Naturvernforbundet i Ski

Postboks 232, 1401 Ski

Leder: Stein Martinsen

Hebekkvn. 18, 1400 Ski

Tlf.: 64 87 28 06 (p)

e-post: stein.martinsen@tdcnorge.no

Naturvernforbundet i Vestby

V/Eirik Selmer-Olsen

Leder: Eirik Selmer-Olsen

Kolåsveien 5, 1555 Son

Tlf.: 64 95 93 24 (p)

e-post: eirik.selmer-olsen@tine.no

Naturvernforbundet i Ås

Postboks 130, 1431 Ås

Leder: Michael Angeloff

Skogvn. 17, 1430 Ås

Tlf.: 64 94 49 66 (p)

e-post: michael.angeloff@nijos.no

Østkanten Naturvernforbund

(Oslo)

V/Ståle Grøtte

Leder: Ståle Grøtte

Trondheimsv. 170A, 0570 Oslo

Tlf.: 22 04 49 81 (p) 95 22 39 78 (m)

e-post: stale.grotte@dna.no

Oslo studentlag av NU og NNV

Leder: Lene Liebe

Bølerlia 8, 0691 Oslo

Tlf.: 90 13 45 31 (p)

e-post: enelie@student.matnat.uio.no

KOMMUNER UTEN LOKALLAG, MEN MED KONTAKTPERSONER

● **FET:** Mette Sperre, Kirkevn. 94, 1900 Fetsund, tlf. 63 88 46 22 (p) ● **FROGN:** Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgt. 15, 1440 Drøbak, tlf. 64 93 59 43 (p) ● **HURDAL:** Ove Bakken, Måltrostvn. 11, 1430 Ås, tlf. 64 94 39 35 (p) ● **RÆLINGEN:** Tom G. Bengtson, Runivn. 15, 2005 Rælingen, tlf. 63 83 98 35 (p) ● **SØRUM:** Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, tlf. 63 82 79 33 (p) ● **ULLENSAKER:** Ørjan Eltvik, Vogstad, 2056 Algarheim, tlf. 63 97 66 25 (p)

EVENTYRSKOGENE

ET VIKTIG VERKTØY FOR BEVARING AV MARKA

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) har de siste tre årene registrert en rekke av Markas eventyrskoger. Registreringen synliggjør de mest verdifulle områdene vi har igjen for friluftsliv og naturopplevelse.

Strømsdammen eventyrskog

Denne eventyrskogen inneholder **Rødkleiva** foruten fire andre delområder på til sammen 1260 da. Område er svært aktuelt pga. Skiforbundets planer om skiflygingsbakke. Folkeaksjonen Vern Rødkleiva arrangerte folkemøte tirsdag 30. august i Voksen kirke. Stortingskandidater fra alle partier stilte opp og tok heldigvis klar avstand fra planene.

Strømsdammen Et idyllisk vann og et godt eksempel på et stort landskapsrom; med dramatisk vegg mot øst, fondvegg i nord og en vestsida som visuelt demper det opp i dalsiden. På tross av tekniske inngrep i syd og synlig

bebyggelse på toppen av stupet har dette området et naturlig og uberørt preg.

Lavlandet Syd for dammen er granskogen dominerende, i vest og nord er det halvåpen furuskog med innslag av løv- og granskog rundt myrer og søkk. Myrene er som gresskledde landskapsrom omkranset av store gamle furutrær.

Bekkedal Bekkedalen danner avslutningen av forkastningen med stup og ur som østre begrensnig. Her er det stor gran mot vest, innslag av løvskog i bunnen og furu/stor gran i skrenten mot øst.

Rødkleiva Forkastningen er fullt utviklet i dette området; skrenter/stup av fast fjell mot øst, jevn ur ned til bekken. I skrentene og øvre del av uren er det stor, grov granskog og innslag av furu, i nedre del av uren er innslag av løvskog, bjørk og osp. Der øvre

Foto: Jens Gram

sti krysser bekken fant vi en stor barlind. I bunnen av kleiva er området skjemet av rester etter heisanlegget fra OL-1952; stålwire, tannhjul, elektromotorer, belysningsutstyr og skinner.

Stup/Skrent/Ur Fra Rødkleiva og sydover til boligbebyggelsen er det samme forkastning som i selve kleiva, men enda tydeligere, særlig langs vannet, fordi vegetasjonen kun finnes i skrentene langs toppen. Vegetasjonen er spredt furu med noe innslag av gran.

Les mer om eventyrskoger og last ned brosjyrer fra: www.noa.no

Område: Strømsdammen

Området ligger i Nordmarka. Vest for Lillevann stasjon. Del av Oslo kommunes skoger.

Terningkast

Utsikt til Strømsdammen og Rødkleiva. Bildet er tatt i forbindelse med etableringen av lokallaget Oslo Vest.

Foto: Gjermund Andersen

Bynasjonalparker i Oslo og Akershus?

av Gjermund Andersen

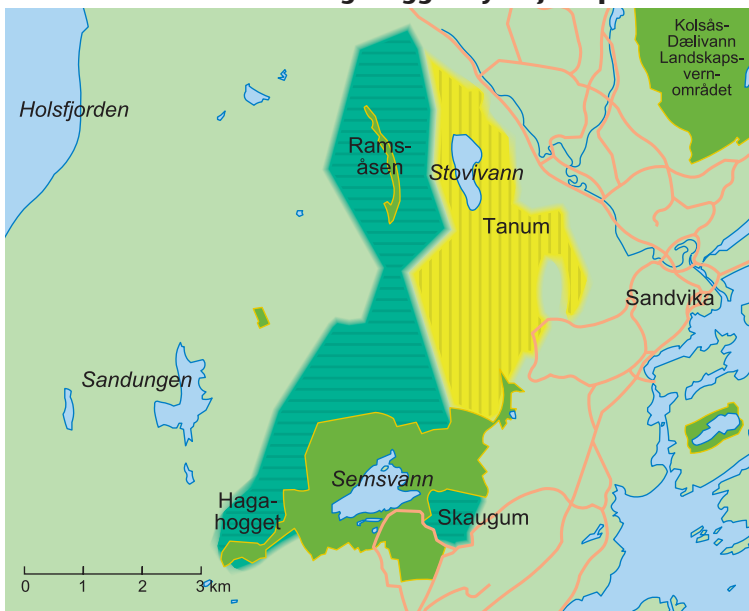
Bondens kulturlandskap er under press. Tilflyttingen til sentrale strøk har gitt en byggeboom som truer med rask nedbygging av sentrale jordbruksområder. Det er viktig å ta nye grep for å sikre de viktigste områdene, og på en slik måte at verdiene gis varig vern. NOA ønsker dels å arbeide fram nye og bedre egnede verktøy for bevaring og dels å anvende eksisterende verktøy for å sikre de viktigste områdene for framtiden.

Kulturlandskapet har store verdier både for naturvern, kulturvern og for friluftsliv. Særlig der terrenget ikke tillater store, sammenhengende åkre og industrielt jordbruk, vil samspillet mellom jordbruksland, randsoner, åkerholmer og tilliggende vassdrag og skog danne rike og varierte biotoper for

mange arter. Spesielt verdifulle er gamle slåtteeenger og beitemark som ikke er gjødslet med kunstgjødsel. Opplevelsesmessig kan samspillet mellom harmoniske tun og bebyggelse, jordbrukets åpne landskap og partier med skog og trevegetasjon være meget verdifullt. Som det er i skogen, er det også i

landskapet: opplevelsen stimuleres av variasjon og mangfold. Størrelsen på landskapsrommene, hvordan de er omkranset av skog og annen vegetasjon og hvordan de er plassert i det store landskapet, er av stor betydning. Og kulturminnene, de konkrete sporene etter forfedrene, er mange steder et spennende "krydder" for opplevelsen.

Eksempel på avgrensning av en mulig bynasjonalpark: "Tanum – Semsvannet – Hagahogget bynasjonalpark"

■ Eksisterende verneområder

Forslag nye verneområder: ■ Tanumplatået ■ Ramsåsen–Hagahogget

Området består av kulturlandskapene, Semsvann (vernet) og Tanumplatået, flere skogsreservater og eventyrskog. Området inneholder et viktig tverrsnitt av naturen innerst i Oslofjorden. Her finner vi spor etter det tidligste jordbruket og et intakt, veldrevet kulturlandskap av i dag.

Gjennom vern av Dælivannsområdet i Bærum, Semsvannsområdet i Asker og Maridalen i Oslo er noe oppnådd, men for stadig flere verdifulle områder er det klart at uten vern vil områdene gå tapt. Derfor har NOA pekt ut vern av Tanumplatået, Svartskog, Leirelvslettene, Bygdøy og Sørkedalen som satsingsområder i arbeidet med kulturlandskap.

Verneverdiene er registrert og funnet betydelige. Likevel fortsetter presset i form av byggetiltak, gjenfylling, omdisponering, fjerning av randsoner og andre inngrep. Kampen står mellom bevaring og utbygging, mellom gårdsdrift og idrett, og mellom intensivt industrijordbruk og mer tradisjonsjordbruk.

All erfaring tilsier at skal slike verdier bevares, er det kun et statlig vern som holder. Kommunestyret med vekslende sammensetting utsettes hele tiden for press fra utbyggingsinteressene, og det er lett vint, men irreversibelt, å ta en del av kulturlandskapet.

I 1989 fremmet NOA et verneforslag for Tanumplatået overfor Bærum kommune. Dokumentasjon av verneverdier, samt forslag til avgrensning og skjøtsel var gjennomarbeidet i samarbeid med fagfolk og lokale interesser. Dessverre samsvarer ikke forslaget med de lokale planene for området. Noen jordbrukere ønsket vern, men mange ønsket å selge tomter. Kommunen behandlet aldri forslaget. Vår lærdom er at det kun er vern etter naturvern- og/eller kulturminneloven som er en farbar vei for disse sakene.

På lang sikt er NOAs mål å bevare et sammenhengende natur- og kulturlandskap fra Tanumplatået i Bærum, via Skaugumsåsen og Semsvannsområdet, til Hagahogget i Asker, et område som rommer svært store natur-, kultur- og opplevelsesverdier.

For ikke å tape tid, vil vi prioritere arbeidet med tradisjonelt landskapsvern på Tanumplatået i samarbeid med lokallaget i Bærum og Tanum Vel. Stadige små nålestikk og ønsker om en arealbruk som svekker verneverdiene gjør at dette ikke kan vente på en mer optimal løsning med egen lovhjemmel for bynære natur- og kulturområder. Men på lang sikt mener vi det er behov for bedre hjemmelsgrunnlag for å verne

denne typen områder og verdier. I forbindelse med vernearbeidet på Bygdøy, fremmet NOA og Norsk Botanisk Forening et forslag om en egen hjemmel for vern av bynasjonalparker. Idéen har fengst vidt utover landet, og det er åpenbart at det er mange tilsvarende områder som trenger vern.

Behov for en bedre lovhjemmel

Redskapene for å ta vare på kulturlandskap er ikke så gode som vi burde kunne forvente. Selvsagt kan kommunen regulere områdene til spesialområde bevaring etter Plan- og bygningsloven, men dette skjer ikke så ofte. Kommunene mangler ofte både penger og vilje til å gjennomføre slikt vern. Videre kan man selvsagt benytte landskapsvernområde etter naturvernloven, men denne hjemmelen har begrensninger med hva som kan vernes og hvordan det skal vernes. For eksempel skal det i landskapsvernområder i skog kunne drives regningsssvarende skogbruk, med flatehogst som mulig resultat. Kulturminneloven gir adgang til å verne kulturmiljøer, men til nå er hjemmelen kun benyttet 5 ganger, og da på meget spesielle og begrensede anlegg. Å sikre større kulturlandskap ved hjelp av kulturminneloven krever vesentlig større ambisjoner. Det er ikke adgang til å verne områder av hensyn til friluftsliv alene, kun som et tilleggsargument til andre verneverdier.

NOA har det siste året kjempet for at vi skal få en egen hjemmel for bynære områder med verneverdier i form av kombinasjoner av natur-, kultur- og

opplevelsesverdier. "Bynasjonalparker" kaller vi vårt forslag, etter inspirasjon fra den svenske naturvernloven og verdens første bynasjonalpark i Djurgården i Stockholm. I bynasjonalparkene skal det ikke være totalvern av annet enn i helt spesielle kjerneområder og forekomster. Resten av områdene skal kunne videreutvikles for å øke natur- og kulturverdier, samt øke opplevelseskvalitetene. Karl Johans tanke om en "folkepark" på Bygdøy var både god og svært forutseende. Vi trenger en videreføring og foredling av tanken.

VIL DU VÆRE MED Å JOBBE FRAM FORSLAG TIL BYNASJONALPARKER?

Alle som ønsker å bidra til å fremme konkrete forslag om bynasjonalparker i NOAs område, ønskes velkommen til et informasjons- og organiseringsmøte på

**Vøienvolden,
Maridalsveien 120, Oslo
onsdag 26. oktober kl 1800**

Vel møtt!

GRØNT DIKT

TEGN

Ennå rasler ospa med restene av sommerens bladverk.
Ennå kan jeg finne sirlige edderkoppnett i møtlyset.
Ennå varmer den skrå sola.
Men frosten har vært her i natt.
Det første, skjøre laget av ismønstre har grodd fram på pyttene.
Med rare linjer og buer.
Som et naturens tegnspråk.
Til meg.

Sigmund Hågvær

Syklistene i byen blir sviktet

Av Ståle Grøtte, Østkanten Naturvernforbund

Vi har undersøkt hvor mye de politiske partiene i bystyret vil bruke til utbygging av sykkelveier i 2005. Et flertall av partiene vil ikke sette av nok midler til å gjennomføre planene i Oslos egen hovedsykkelveiplan. Vi kontaktet i fjor høst de politiske partiene i Oslo for å undersøke om de satsset på syklistene i byen. Resultatet var nedslående. Et flertall av partiene vil ikke sette av nok midler til å gjennomføre planene i den vedtatte hovedsykkelveiplanen.

Spleiselag

Hovedsykkelveiplanen legger opp til et spleiselag mellom kommune og stat. Det innebærer at staten bidrar med opp til 20 millioner kroner til sykkelveier dersom Oslo kommune betaler like mye. Byrådet ville derimot kun bruke 14 millioner. Det førte til at totalbeløpet ble 28 i stedet for 40. Nedprioritering av sykkelveiene betyr altså at det blir bygd sykkelveier for 12 millioner mindre enn planlagt – et svik mot miljøinteressene og byens syklist på hele 30 prosent.

Vondt verre

Vi spurte også om hva partiene ville gjøre for å legge bedre til rette for sykkeltrafikk gjennom sentrum. Det klareste svaret fikk vi fra samferdselsbyråd Petter N. Myhres parti, FrP: "Ingenting. Sykkelveier kan gjøre vondt verre. Her er det fortaulpassninger, parkering og en masse som må tilrettelegges før sykkelveier kan bygges. Dette er det ikke økonomiske planer om,"

stod det i svaret fra FrP. Klarere melding skal du lete lenge etter.

Ps. Alle partier med unntak av Høyre og Venstre svarte på våre spørsmål. Fullstendige svar finner du på våre websider: www.naturvern.no/ostkanten

Kollektivringen

Vi har i år tre hovedsaker: Sykkelveier i sentrum, ENØK og Kollektivringen. Kollektivringen er en bomring hvor inntektene brukes til å finansiere drift av kollektivtrafikken i Oslo og Akershus. Dette kan løse problemene kollektivtrafikken opplever med lave driftstilskudd, noe som gjør det vanskelig å drive et konkurransedyktig og bra tilbud. Målet er at kombinasjonen av at man må betale for å kjøre og at kollektivtilbudet blir vesentlig

forbedret skal bidra til redusert biltrafikk og redusert behov for nye veier (vi har jobbet spesielt i forhold til E18 Vestkorridoren som kan bidra til vekst i biltrafikken også i våre områder).

I 2004 løp vi om kapp med trikken for å bevise at vi må satse mer for å få et kjapt og godt kollektivtilbud i byen. Ikke bare slo vi trikken vi startet likt med, vi tok igjen avgangen før.

Dælenenggata 38 – nedbygging av grønn lunge på Dælenenga

NOA, OOF, naboene med mange flere har protestert mot bygging av en boligblokk som visuelt sperrer dette flotte grøntdraget. Området burde på et tidligere tidspunkt ha vært omregulert fra boligområde til friområde.

Grøntområdet mellom Chr. Michelsens gate og Dælenenga, Schleppegrells gate, som planområdet er en del av, er en liten perle til stor glede for beboerne i nabolaaget, ved siden av at det er en attraktiv fortsettelse av turvei D1 fra Torshovdalen med de nylig påkostede gang/sykkelvei-anleggene under Fagerheimveien og Chr. Michelsens gate. Gang-sykkelveien, også som fortsettelse av turvei D1, gir en forbindelse til turvei B10 langs Akerselva.

Foto: Frithjof Funder

Det praktfulle synet som i dag møter en når man sykler eller går ned fra Torshovdalen og under Chr. Michelsens gate, og ser ned mot Dælenenga idrettshall, vil bli totalt blokkert. Visuelt vil det virke som gang-sykkelveien stopper i Dælenenggata.

Verdiene i landskapet tydeliggjøres med pensel

Av Tom Ekeli

Arne Borring fra Nesodden er noe så sjeldent som en friluftsmaler. Han forsøker å vekke friluftsmaleriet til live etter en dvale på drøyt hundre år. Året 2004 sies å ha vært hans gjennombruddsår. Under en separatutstilling i Galleri Tonne i Oslo, ble de rundt 40 motivene han stilte ut, nærmest revet ned fra veggene. Utstillingen het: "tempus fugit - tempus quiescit", og det ble bl.a. skrevet at han tematisk konsentrerer seg om steder der kulturen har satt sitt preg, men hvor naturen truer med å gjenerobre landskapet. Vi synes han føyer en ny dimensjon til de rent naturfaglige argumenter for bevaring av kulturlandskapet. Gjennom sin spesielle arbeidsteknikk, hvor han står ute i vær og vind, dag etter dag, uke etter uke, fanger han de dype følelsesmessige argumenter, som gir gjenklang i så mange av oss. I et intervju med Nationen 23. mai i år uttaler han: "...Hva som får meg til å velge et sted fremfor et annet, vet jeg ikke. Det må være at landskapet gjenspeiler

Arne Borring

"Jordene på Flateby" Bildet henger for tiden på Østlandsutstillingen, Akershus kunstner-senter på Lillestrøm. Se også: www.borring.no

noe i meg selv. Kulturlandskapet fascinerer meg spesielt. Et jorde, lagt der det var naturlig, en gang for lenge siden. Det er organisk, naturlig, noe som har omskapt og ikke omkalfatret naturen. Det innebærer en trygghet, en visjon av et indre landskap..."

"Dette jordet er et av de motivene jeg ofte vender tilbake til", uttaler Arne Borring til Grevling-

en, og fortsetter: "Det er noe med hvordan det ligger der og ser ut som det alltid har ligget slik. Det er ikke utplanert, men følger linjene i landskapet. Svaberg dukker opp her og der, gjennom tiden har det blitt slengt nok røtter, halm og annet på dem, til at de nå står som øyer av vegetasjon.

I andre land har jeg sett hveteørkener, sukkerørkener, potetørkener. Dette er noe annet, en driftsform som synes å arbeide med, ikke mot, naturen. Noen år dyrkes det korn, andre år eng, dette året var det raps. Knallgul på forsommeren, da jeg stilte meg opp var frøene nesten modne.

Det sterke innslaget av sommerblomster tyder på at bonden har vært beskjeden med sprøytimidlene. Den svarte bygningen som ligger så harmonisk ved gårdsturet er ikke en gammel låve, men et nybygget trelastlager. Det går an å få det til."

Nytt lokallag Oslo Vest

Lokallaget vil omfatte bydelene: Frogner, Ullern og Vestre Aker.

Et interimstyre ble nedsatt på et åpent møte på Bogstad gård i juni 2005. Vi ser fra venstre:

Terje Agnalt, Maja Arnestad, Rebecca Chance, Trond Dale og Lars Monrad-Krohn.

De ønsker å engasjere seg i store saker som: Sørkedalen, Rødkeivla og Bygdøy.

Styrets første oppgave er å finne fram til lokale ressurspersoner. De vil derfor i september sende ut en oppfordring til alle Naturvernforbundets medlemmer i de aktuelle bydelene. Det legges opp til en konstituerende generalforsamling i begynnelsen av oktober. Ta gjerne kontakt med kontaktperson i interimstyre: Trond Dale, mobil 90568301 eller e-post: trond.dale@ullevall.no

Foto: Gjeremund Andersen

Teater langs Ankerveien

En vandring i historien med "Søstrene på Værket"

Av Anne Storrusten

*"Ett to, ett- to, en støvel og en sko
Fillete var de begge to"*

En flokk av små og store turgåere holder taktfast marsj til dette enkle verset. Aller først i flokken går en "frivillig pappa" – for anledningen utkledd med trekanthatt i de svenske farger – helt lik de hattene karolinerne brukte, de som på vei til det buldrende Bærumsverket rasket med seg gjerdet til brensel og dermed etterlot seg gården uten gjerde – altså Gardlaus.

Langsmed en ørliten bit av den storslåtte Ankerveien er det synlige og usynlige minner fra århundres levd liv, om bisp og fut høyt til hest, om kølabrennere med revet skinn som før langsmed veien med sin dyrebare last, om kramkarer på vei til markeds plass i "Krestjan", budeier med bølinger og tjenestejenter på jakt etter nytt sted å tjene til det daglige brød. For ikke å glemme den styrtrike Peder Anker som lot bygge denne moderne ringvei rundt byen for godt over 200 år siden! For sin innsats som Kongeriketets første generalveiintendant fikk n'Peder sin røde uniformsjakke!

De to eldgamle "Søstrene på Værket" som påstår å ha levd så styggelig lenge, kan berette om husmenn og bønder som arbeidet på denne snorrette vei – og om straff-fanger fra Akershus med hakker og spader over skuldrene, lenket sammen i underlige taulag påkledd de snodigste bukser ...

"Hvem kan finne drikke-kopp for hestene, løp framover", oppfordrer Karine Mosedotten, den eldste og mest rappkjefta av søstrene. Og om litt står noen kvikke unger strålende fornøyde ved sitt funn: "Klart hestene også måtte drikke!" Og inni bergskrentene bor kanskje trollene? Og sannelig skal pene, vakre turgåere akte seg vel for ikke å bli dratt inn i berget ... Og Hanna i Haugen kan mene at hu sjøl itte er så ulik ei dårvakker hulder, mens Karine i fullt alvor forteller om en ørliten kar fra "det blå folket" som så visst kunne løfte flere lester køl på strak arm!

Slik deler vi turen – vandring, sang, småprat, stoppesteder med eventyr og fortelling. Kanskje vanker det en sjokoladebit, og et gnagsår må plastres, men snart er det bål og ordentlig

matpakke og kaffe på termos og da blir alle voksne så blide ...

Historiske vandreturer kan oppleves akkurat der hvor noen ønsker levd liv løftet fram i lyset. Ikke bare årstall og kriger, men også tankeliv og vaner, tradisjoner og verdensbilde.

Når det nå skjer forandringer på Bygdøy og store områder legges inn under Folkemuseet, kunne man tenke seg å anskueliggjøre noe av øyas folkeliv på samme vis! Hvem ferdedes her? Hvem har satt sine fotspor på "øen"? Og hva lever i folkeminnet som det er på tide å løfte fram?

En ting er sikkert: Å dele en historisk teatervandring gir fantasien vinger! Og hvem vet, kanskje tørsten etter mer kunnskap også blir større?

Søstrene på Værket i kjent stil.

Foto: Tnyve Christensen

Svartskog, kulturlandskap og verneverdier

Av Øyvind Berntzen, Naturvernforbundet i Oppegård

”Et helhetlig, vakkert kulturlandskap med en gradient fra fjord til bygd gjør området unikt” (Sitat fra forslaget til Svartskog landskapsvernområde, Verneplan for Indre Oslofjord).

Svartskog ligger i Oppegård kommune og grenser mot Bunnefjorden i vest, Gjersjøen i øst, Hvervenbukta i nord og strekker seg sørover mot Ås. På Svartskog ligger den gamle jordbruksbygda med de store gårdene fra middelalderen: Østre Oppegård, Vestre Oppegård og Oppegård Søndre, Bålerud og Sjødal. Gårdene ligger rundt Oppegård kirke som er et kirkested fra middelalderen. Hvitebjørn, Bjørnsrud og Tor-

bjørnsrud er husmannsplasser med mindre jordbruksområder omkranset av skog og alle ligger ved det gamle nord/sør-vegfare. Ved kirken møttes de sentrale vegfarene i gammel tid. Den viktige forbindelsen nord/sør mellom Oslo, Follobygdene og videre til Østfold var Hvitebjørnvegen, Sjødalvegen, og Fålevegen. Den tidligere Kirkevegen gikk vestover via Rytterkleiva og over Gjersjøen og østover, ned til Bekkensten ved Bunnefjorden og derfra over til Nesodden.

På Svartskog finnes en rekke steingjerder som går på kryss og tvers i kulturlandskapet. Andre synlige kulturminner er en mengde rydningsrøyser, to

gravrøyser fra bronsealderen, kullmiler, bågasteller, skålgroper (helleristninger) og hustuffer fra forskjellige tidsepoker.

Landskapet preges av en blanding av store åkerflater og mindre til dels langstrakte åkerlapper mellom skogkledte koller. Storvokst eik- og edelløvsog omkranser dyrka mark. Rundt Oppegård kirke, gårdene Bålerud og Oppegård Søndre er eikehagene å anse som parklandskap. Skogen i området er for en stor del tidligere beitemark og havnehager som i dag betegnes som rik edelløvsog eller hagemarkskog.

Bålerudområdet ligger fra Bålerud gård og ned mot Bunnefjorden, og er et av de siste for-

Foto: Gjermand Andersen

Lokallaget på befarung, fra venstre: Helene Brennhovd, Mariella Memo og Gunnar Larsen

holdsvis lite endrete områder med fritidsbebyggelse langs Oslofjorden fra perioden like før og etter 1900. Roald Amundsens hjem, Uranienborg, er en av de tidstypiske eiendommene for Christiania-borgerskapets fritidsbebyggelse fra slutten av 1800-tallet. Bålerud skole ble bygget i 1863 og er første faste skole i kommunen. Eiendommen Solheim er godt bevart og er en del av kulturmiljøet rundt Oppegård kirke.

Kulturlandskapet på Svartskog har kvaliteter av regional/nasjonal interesse, med helhet og tidsdybde og en ubrutt sammenheng mellom strandsonen og innmark. Dette gir et spesielt grunnlag for opplevelse og rekreasjon. Den største verdien i kulturlandskapet er området rundt de store gårdene og er særlig knyttet til relativt store arealer med rester av gamle havnehager med eldre velutviklede eiketrær. Eiketrærne er svært viktige som landskapselementer og har rike forekomster av insekter, sopp og lav. Dette gir grunnlag for et rikt fugleliv med sjeldne arter. I eikeskogen er flere rødlistearter registrert, blant annet oksetungesopp og eikeildkjuke. De mange åkerholmene gir området et variert uttrykk til forskjell fra store ensartede åkerflater. Det finnes flere dammer i området med forekomst av vannvegetasjon blant annet den rødlistede vannplanten stor andemat, amfibier og insekter.

I lia som forbinder fjord og bygd er skogen stort sett naturskog med få synlige inngrep. Kalkskog og urskog/gammelskog sammen med kantkratt og strandenger inngår i et svært

viktig naturområde langs Bunnefjorden, som samlet har store naturverdier. Naturtypekartlegging er foretatt (NIJOS rapport 8/05) og det er registrert 71 naturtyper på Svartskog hvorav åtte er registrert som svært viktige (A). 155 lokaliteter er registrert og 16 med verdi svært viktige. Til sammen 29 rødlistearter er kjent fra Svartskog. Sopp dominerer og det er grunn til å anta at her må det gjøres flere registreringer av sopp, lav og insekter.

Området viser spor av landbruk tilbake til steinalderen, og har synlige kulturminner og kulturmiljøer som kan oppleves i sin opprinnelige sammenheng. Bålerudområdet ligger i sin helhet innenfor Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for Oslofjorden og har regional verdi knyttet til natur, kultur og rekreasjon. Områdets gamle struktur og sammenheng er i stor grad bevart med store eiendommer med frodig vegetasjon, bratte og svingete vegføringer ned til bryggene og badehusene.

Kulturlandskapet på Svartskog har et særpreget som er viktig for opplevelser og rekreasjon. I Verneplan for Indre Oslofjord er en del av platået og lia foreslått vernet som Svartskog Landskapsvernområde. Det er i areal det største sammenhengende området som er foreslått vernet i planen (ca. 2573 daa).

Utfordringen

Den største utfordringen ligger i Oppegård kommunes arealpolitikk og private grunneieres ønske om alternativ utnyttelse av eiendommene, samt etterlevelse av RPR og politisk vilje til å følge opp de mål som er satt nasjonalt for vern av natur, kultur og friluftsområder.

Asker og Bærum:

KURS I EVENTYRSKOG- REGISTRERING

Eventyrskogene kaller! Nå er NOA så godt som ferdig med å registrere de nordlige delene av Markas eventyrskoger. Innpå 100 av de mest opplevelsesrike områdene utenfor reservatene er registrert. Vi er også godt i gang i øst, og nå ønsker vi å komme i gang i vest. Derfor inviterer vi alle skautravere og Markaentusiaster til en registreringsdugnad. La oss sammen få kartfestet de fineste og mest opplevelsesrike områdene i Vestmarka, Vardåsen og Kjekstadmarka.

Bli med på en innføring i registreringsarbeid

Tid: søndag 16. oktober

Frammøte: Hvalstad stasjon i Asker kl 10.30
Reise: Tog (lokaltog til Asker/Drammen) fra Oslo S 0953 til Hvalstad 10.19
Retur: Tog fra Hvalstad (12 og 42 min. over hver time)

TURPROGRAM NOA

NOA har startet opp med en egen turgruppe. Flotte turer er arrangert gjennom sommeren. I høst står nye eventyrskoger for tur. Mer informasjon om turene finner du på NOAs hjemmeside www.noa.no eller ved å ringe kontoret.

- Helgetur til Finnerudseter, 28. – 30. oktober. Vi satser på samkjøring med bil til Sinnerdalen fredag kveld. Retur søndag kveld. Påmelding til gjermund@noa.no eller på telefon 22 38 35 20. Turleder: Gjermund Andersen.
- Eventyrskog i Gaupesteinsområdet i Sørmarka, søndag 13. november. Turleder: Lisbeth Haugen.
- Båltur til Slengfehøgda i Lillomarka, søndag 4. desember. Ta med noe å grille på bålet – vi tar med kaffekjele! Turleder: Øystein Haarklau Johansen.

Angrep på allemannsretten til eldre veier

Av Otto Arnulf, cand.jur., tidligere leder av juridisk kontor i Vegdirektoratet

Den stadige utbyggingen i vårt land fører på mange vis til angrep på stier og veier skapt av og brukt av allmennheten gjennom lange tider. Det settes opp grunder, veiene forsvinner ved opp-pløying eller det bygges over veifarene, for eksempel golfbaner.

Vokterne av disse gamle veifar er etter lovgivningen lagt til kommunene i første omgang, enten det gjelder strandsonene eller innlandet. For de folkevalgte kan det være ubehagelig å stanse slike ulovlige forhold og ofte er myndighetene ikke klar over hvilken støtte de som vernere har i lovgivningen. I den senere tid har det vist seg at ukklarheten endog gjelder Statens vegvesen, som har et eget ansvar for å sikre tidligere offentlige veier. Statens vegvesen v/Norsk vegmuseum har i 1996 i veglovens § 8 fått en særskilt bestemmelse av vid-

trekkende betydning og som er av ekspropriasjonsmessig karakter:

"Dersom veimyndigheten finner at en veistrekning eller deler av en vei etter veimyndighetens skjønn er verneverdig, slik at den bør holdes ved like av hensyn til kommende slekter, kan den gjøre vedtak om at vei-grunnen helt eller delvis skal nyttes til "anna offentlig vegføremål for ferdsla eller dei vegfarande."

Bestemmelsen angir en prosedyre for veimyndighetens skjønn, og ender i siste ledd med at dersom veimyndighetene ikke foretar noen disponeringer som nevnt i de foregående ledd, kan eiere av tilstøtende eiendommer få adgang til å kjøpe veigrunnen. De kan altså ikke uten videre overta den i kraft av tidligere eiendomsrett.

Denne hjemmelen medfører at det ikke lenger er aktuelt å spørre om eiendomsforholdet til grunnen fra tiden før veien ble offentlig. Unntaket før lovendringen var hvor det tidligere var avgitt frigrunnserklæringer fra eiere om å få tilbake eiendomsretten hvis veien ikke lenger ble vedlikeholdt som offentlig vei.

Men selv om dette skulle være tilfelle og eiendomsretten lå hos tidligere grunneier, er dette ikke avgjørende: Eiendomsretten til veigrunnen gir ikke rett til å stenge veien for den ferdselsrett som allmennheten har ervervet etter lang tids bruk. Prinsippet om allemannsrettens rett til fri ferdsel kontra krav om eiendomsretten til selve veigrunnen er aktuell i vår tid, selv om man i vernearbeidet er kommet langt uten at man må sette saken på spissen.

Ankerveien ved Stein gård i Bærum

Aktuell i våre dager er en sak fra Bærum, hvor eieren av Stein gård en gang i 1960-årene rett og slett stengte en grind over Ankerveien med en hengelås. Ankerveien ble nedlagt som hovedvei i 1860 og samtidig omklassifisert til bygdevei. En ny hovedvei ble bygget over eiendommen uten at det ble truffet noen avgjørelser med den gamle veigrunnen. Eieren hevdet at han hadde fått tilsagn fra kommunen om at han skulle få eiendomsretten. Han

Foto: Tom Ekeil

Farlig blåmerket kryssing av Gml. Ringeriksvei ved Stein Gård.

stengte veien fordi den gikk tvers gjennom gårdstunet og ville bli sjenerende som pilegrimsvei.

Statens vegvesen med ivrige pensjonister i spissen har nedlagt mye arbeid og fått statlige bevilgninger etter at Norsk vegmuseum ble opprettet, til å gjøre Ankerveien farbar og tiltrekkende som pilegrimsvei. Ildsjelen i dette arbeidet, forhenværende overingeniør Gunnar Tveit har alarmert Akershus vegkontor og Vegdirektoratet, samt Bærum kommune om at pilegrimene nå blir tvunget ned en bratt bakke og ut på en trafikkfarlig adkomst til Gml. Ringeriksvei. Bærum kommune har sagt seg enig i at løsningen er trafikkfarlig og har nå først i disse dager forsøkt å komme til en løsning som eieren av Stein gård kan godta. Fra Vegdirektoratet har man ikke fått noen reaksjon tross stadige henvendelser nå snart i 40 år.

Vi har grunn til å tro at denne unnvikende holdning fra Vegdirektoratet er basert på manglende forståelse av realiteten i veglovens § 8. Det er Bærum kommune som er eier i egenkap av veimyndighet for den nedlagte bygdeveien og som derfor måtte kunne reagere over stengningen av kommunens eiendom. Men også Statens vegvesen kunne og skulle ha reagert, idet § 8 gir veivesenet rettslig interesse i å gripe inn, for eksempel ved henvendelse til namsmannen.

Veien har nå vært stengt i ca. 40 år. Den nåværende eier kan ikke påberope seg å ha blitt eier etter reglene om hevd, fordi familien ikke har vært i god tro. De har jo søkt om å få eiendomsretten, men har ikke fått

Skilt midt på Ankerveien

Foto: Tom Eklif

den og hevder heller ikke å ha fått den.

Dessuten: Søknaden fra grunneieren om eiendomsretten inneholdt en erklæring fra grunneieren om at det selvsagt ikke kom på tale å stenge allmennheten adgang, verken av ham eller senere eiere om søknaden skulle bli innvilget.

Her er et annet viktig poeng: En slik erklæring er ikke nødvendig, for privat eiendomsrett er ikke til hinder for at allmennhetens ferdselsrett fremdeles eksisterer og bør beskyttes.

Det gir en dårlig signaleffekt at det ikke gripes inn i slike tilfeller, faren for at folk tar seg selv til rette øker. I bestrebelsene med å få åpnet grinda, må det vel kunne sies at Tveit og hans medarbeidere heller ikke har fått den støtten som de hadde ønsket fra andre organer i kommunen.

Historielagene har en verdifull oppgave i å kartlegge slike stengninger, varsle kommune-

ne og ikke minst opinionen, samt å følge opp at tiltak blir satt i verk for å stoppe ulovligheter.

Den gamle kirkeveien til Nesodden kirke

I Oppegård har for eksempel grunneier i de senere år pløyd opp den gamle kirkeveien til Nesodden kirke og deretter brukt området til golfbane. Historielaget tok saken opp og klaget til fylkesmannen, men fikk dessverre ikke medhold.

Etter dette har imidlertid kommunen og historielaget, samt andre interesserte i Oppegård gått sammen om å finne og kartlegge gamle veifar, slik at man har et bedre grunnlag for vernearbeidet.

Drøbak

Frogn kommune har i disse dager med hjemmel i friluftsloven begynt å rydde opp i gamle veifar i Drøbak, som private har søkt stengt med stoler og havebord mv..

Mye er kanskje på gang

Når det gjelder nedlagte offentlige veier er det av betydning at veglovens klare innhold og betydning som verktøy for vernearbeidet blir gjort kjent, slik at manglende kunnskap ikke fører til resultater som ved Stein gård.

Jeg vil tro at Naturvernforbundet gjennom sitt arbeid og Grevlingen vil gjøre en god innsats ved å gjøre kjent innholdet i veglovens § 8 som nevnt, og ved å oppfordre historielag i Oslo og Akershus, og andre interesserte til å registrere ulovlige inngrep i allmennhetens ferdselsrett og melde fra til kommunene eller Statens vegvesen.

Sett og saket

Når er nok nok?

Men en forstørret og forbedret Holmenkollen blir ikke nok. Det vi i dag trenger er en 75–80-metersbakke med riktig profil og tidsmessig utstyr. En storbakke med central beliggenhet, som kan holdes åpen for trening også. Det siste er ikke det minst viktige. Sigmund Ruud i Skispor krysser verden (s. 146), Oslo 1938

Ingen raskere enn 45 år?

Eg vil og nemne utvalet som er nedsett under leiing av Jørgen Randers for å greie ut korleis Noreg kan bli eit "lågutsleppssamfunn", det vil seie eit samfunn som har redusert utsleppa av klimagassar merkbar innan 2050. Miljøvernminister Knut Arild Hareide i Aftenposten 19. juni 2005

Det blåser rundt bygdelandskapet

Inexorably declining birthrates and rural flights are emptying out Europe's countryside, returning great swaths of farmland to the forest. With it comes the wildlife: bears, wildcats and wolves are re-establishing themselves across parts of Austria, France and Germany that humans once called home. But it may not be an environmentalist's dream after all.

Ingress til cover story i Newsweek 4. juli 05

Naturlige parker (og hager)

En av årsakene til at sommerfuglene forsvinner, er manglende kunnskap blant for eksempel anleggsgartnere. De pøser på med matjord eller gjødsel når de skal lage grøntarealer. Da vokser det bare opp gras som er sterilt og striglet som i Slottsparken. Hadde de bare droppet matjorda og gjødselen hadde all verdens engplanter vokst opp, og med dem hadde sommerfuglene kommet.

Leif Aakervik, Naturhistorisk Museum på Tøyen, til Natur og miljø 2.05

Belønningen for en 20 mils tur Osloomarka rundt

I det jeg kommer ut på Vesleflåtan eksploderer himmelen i farger over Spålen: Jeg har aldri sett maken til nordlys! Lysstråler farer bortover himmelen, og det virker nesten uvirkelig at dette foregår lydløst. Jeg må stoppe for å nyte dette. Det er gnistrende kaldt, og det smaker med varm te fra termosen.

Odd Eliassen i Friluftsrådets eventyrskoghefte ved forrige Friluftslivets år 1993

Jørgen
Stubbesitter

James Lovelock

har vært på Blindern og greid det igjen! Og nå er visst Gaia-teoriens far, sitert riktig. Gaia-teorien som hjalp selv bare halv- og kvartfrelste New Age-søkende sjeler til å finne sitt syn på det uforklarlige. Jorden som en levende organisme skal ha indikert at de var på rett vei, de som tenkte at summen av naturlovene var det styrende prinsipp man også kunne kalle Gud. Einstein slo sammen lover i formelen energi er masse ganger hastighet i annen, og Den store naturloven må være altomfattende. Som komponisten Messiaen poetisk har uttrykt det; må den da også inneholde fuglenes sang og menneskenes tanker. Men så mente ikke Gaia-teoriens far det slik, likevel.

Jeg sitter på min stubbe oppe i Lauvåsen igjen. Naboens kjære Leika, stor puddeltispe på tolvte året blir visst aldri voksen. Vi har sittet og forstått hverandre så inderlig vel, vi kloke vesener. Nå har hun fulgt en pinne i brå kast bortover vollen, men i det hun skal gripe den blir hun vår en humle. I et åttetall av en bevegelse prøver hun å snappe den i samme gløset. Da hun bommer på begge og jeg ler høyt av henne, kommer hun litt flau tilbake. Men etter et klapp på kjaken er alt glemt.

Hele 98 prosent av vårt genmateriale skal vi mennesker ha til felles med sjimpansene og visstnok 90 prosent med hodefotingene, sier de som er gode i prosentregning. Da har Leika og jeg minst 97,9 prosent felles. Men dette forholdet kan kjernefysikken endre på. Og det er her Lovelock greier å vekke verden igjen. Det hjelper ikke med bærekraftig utvikling, vi har kommet for langt i forurensning av kloden, vi må ha bærekraftig *tilbaketrekning*, og det omgående. Da hjelper det ikke med halvhjertede Kyoto-kvoter – vi må velge mellom kolera og pest. Ansvarsbevisste som aldri før må vi satse på kjernekraft.

Og her sitter Leika og jeg på fredelige og frodige Lauvåsen rundt 200 mil fra Murmansk og 60 mil fra Barsebäck. Vi høres av.

DUGNAD PÅ VØIENVOLDEN

NOA trenger hjelp til et skippertak på Vøienvolden. Vi kommer til å foreta en skikkelig ommøblering av kontoret og etablere et nytt møterom med gjestearbeidsplasser i uthuset. Her vil lokallag og arbeidsgrupper kunne arrangere sine møter og kurs.

For å få dette til må vi konsentrere kontorarbeidsplassene oppe i 2.etasje. I tillegg skal vi rydde vårt lager på loftet og i staburet og gjøre hovedrent etter 16 års intens bruk. Dermed forestår en større flytte- og ordneprosess som vi gjerne vil ha hjelp til.

NOA inviterer derfor til dugnad på Vøienvolden (Maridalsveien 120)

tirsdag 18. oktober fra kl 16 og utover kvelden

NOA spanderer pizza og drikke på deltakerne. Meld gjerne fra på telefon 22 38 35 20 eller mail noa@noa.no om du kummer. Velkommen!

Grevlingen har denne gangen vært på tur i privatbibliotek for å se hva hun kunne trekke frem av bøker du ellers bare finner i antikvariatet. Klassikerne til H.O. Christophersen og Reidar Holtvedt kjenner mange til, men her er noen mindre kjente.

bokspalten

Livet bekkimellom

Friluftsliv kan også være å forsøke å leve med skapningene rundt ens egen hytte. Jeg minnes Karl von Frisch som utførte alt vesentlig av sine observasjoner mens han satt på en klappstol midt i en eng. På den måten ble han den første til å beskrive bienes dans og å forstå hensikten med den.

En slik sjel var også Karl Ludvig Bugge om enn på amatørplanet. Hans hytte lå i skogbeltet, og han var som han selv sier, for lat til å stadig fly på tur. Fuglekasser og solsikkefrø ga ham et visst innblikk i livet på hans lille teig. Med bakgrunn blant annet som Titteren i Morgenbladet var han i stand til nettopp å skildre dette samlivet med de små skapningene slik at leseren trylles inn i en blid og fredsommelig stemning. Således kan boken vel så gjerne leses hjemme i stua, som på hytta.

Et år observerte han et par dompaper som skulket ungemaset. Ut over sommeren satt de stadig sammen ute på brettet og nød friheten, som om de sa: "Her er det så herlig og praktfullt at i år blåser vi i dette tøvet med rede og unger, vi gir blaffen i hele maset og nyder solsikkelivet!" Eller da han fant ut at granmeisen, som virkelig tok for seg, tok med seg frøene og lagret dem på en grankvist innerst mot trestammen for vinteren. En granmeis tar ikke til takke med en simpel fuglekasse, nei, den er for kresen til det – en kjøttmeis derimot. Eller hvordan svaleforeldrene omsorgsfullt kondisjonstrener ungene sine for det lange trekket til Syd-Afrika. Har du forresten sett at når stæren klekker ungene er det alltid nettopp blitt barmark, enten det er 17.mai eller 17.juni, hvor har de det langtidvarslet fra? F.F.

Karl Ludvig Bugge
Bekkimellom
Aschehoug 1978
134 s.
ISBN 82-03-09705-7

Ferdinand Aars

var i sin tid en kjent jeger og sportsfisker, og bymenneske med sterk dragning mot Marka som så mange av oss. Den boken jeg vil trekke frem ble utgitt i 1954. Den har noen beskrivelser av vårt friluftsliv i kjente og kjære trakter, så fint (og morsomt) skildret at vi er med i stemningen selv i godstolen. Nettopp i stemningen er

det ikke så mye som har forandret seg fra første halvdel av forrige århundre, tross skogsbilveiene og utestengningen fra plassene, hvis vi bare søker bakenfor. I pietet for den gamle skal jeg ikke diskutere jakt og fiske her, men bare konstatere at det også er en innfallsvinkel til å oppleve natur og dyreliv. Fremfor alt er boken fri for all bismak av bråbarske karer, men tvert om fortalt med en viss ydmykhet:

"Den første turen ut i skauen om våren er som en slags gudstjeneste. En ny innforlivelse i det enkleste og vesentligste i tilværelsen." Kanskje må vi helt til danske jegere og sportsfiskere som Kaj Munk og Dinesen for å finne lignende. Og om uværet: "Jeg fikk en underlig følelse av å være alene i hele verden, og at Vårherre ennå ikke var ferdig med å skape jorden." Eller på sporet av elgen: "Det er ufattelig hvor grasiøst de svære dyrene beveger seg. Bråket de lager, henger igjen som en melodi i hjernen lenge etter at de har blitt borte bak myrhalsen." Det er mange slike perler.

En siste må jeg få koste på meg; "Det skal moselvin til selvfangnet kreps!" F.F.

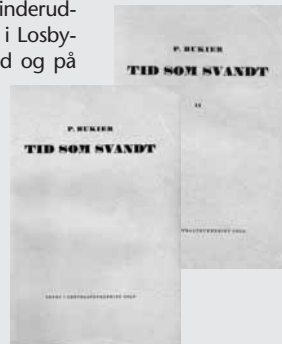
Ferdinand Aars
Når vi nå prater om fisk
Med tegninger av Haaken Christensen
Johan Grundt Tanum 1954
144 s.

Tid som svant

Dette er to små unnselige bind, utgitt av Centraltrykkeriet i 1932, skrevet av bylege (stadsfysikus) i Oslo og glad by- og markavandrer Paul Bukier. Savnet hans av tiden som svant var nok mest friluftslivet og kontakten med dem han støtte på. På den måten fikk han også med seg nisse- og huldrehistorier som ikke Andreas Faye, Asbjørnsen eller Bernhard Herre hadde hørt.

Solen skinte og himmelen var blå og fra kontorvinduet fikk han et gløtt av "aasene som blaant i det fjærne." Alas, så tok han toget til Nordstrand. "Derfra drog jeg opover mot kirken og slo inn paa veien som fører østover forbi Munkerud. Og fra Lurhole av hadde jeg utsigt over Ljanselven der slynget sig som et buget baand mellem eng og kratt nedi dalen." Slik starter han. Snart krysser han Enebakkveien og er i snakk med sagmesteren på Skullerudsaga. Sagmesteren hadde aldri selv opplevd de underjordiske, men så "hadde han aldri skøri om natta heller da." Men far hans hadde opplevd at nissen holdt igjen saga både på Foss, Hjula og Brekke. Og så var det Buste-Karin som bodde i Lakkegata "som tidligere var en morsom gate, smal, koket og uregelmæssig som en forstadsgate skal være, med huser som holder sig til jorden og ikke stræber efter å gjøre sig bemerket." Hun hadde opplevd både nisse og hulder på Stig og på dans borte på Stovnerhagen. I 1911 tar han trikken til Sandaker (så langt den gikk) og fulgte i Asbjørnsens spor opp Nydalen og til Brekke sag hvor han får en prat. Og huldre- og nissehistorier fortsetter det med gjennom begge bindene – fra Linderudseter, hos damvokteren på Bjørnholt, på Vangen, i Losby-skogen, ved Rustadsaga, på Katisa, ved Nuggerud og på Mariholtet, på Fossum hos baronen, på Voksen, på Øverland og langs Ankerveien, og mer til. Alle historiene godt ispedd med med skildringer av vandringer i Marka og i det som nå ligger i byggesonen, og litt byliv attåt. De fortjener en nyttigivelse. F.F.

P. Bukier
Tid som svandt I og II
Centraltrykkeriet Oslo 1932
124 + 120 s.

Returadresse:
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120
0461 Oslo

Markakalenderen
utgis av NOA

kr 98,-^{pr stk}
medlemspris

Kalenderen måler
21 cm X 29 cm

For 15. år på rad gir NOA ut sin Markakalender.

NOAs MARKAKALENDER 2006

Ved å kjøpe Markakalenderen støtter du NOAs arbeid for Marka. Bestill til deg selv (husk en ekstra til hjemmekontoret!), gi den i gave til venner og kolleger, og oppfordre andre til å kjøpe den.

Bestill NOAs kalender nå!

PRISER

Medlemmer får rabatt:

1 eks. kr 98,- pr stk.

2-9 eks. kr 88,- pr stk.

10-19 eks. kr 78,- pr stk.

20-49 eks. kr 68,- pr stk.

Ikke-medlemmer betaler:

1 eks. kr 128,- pr stk.

2-9 eks. kr 118,- pr stk.

10-19 eks. kr 108,- pr stk.

20-49 eks. kr 98,- pr stk.

Over 50 kalendere:

Be om tilbud!

I tillegg kommer porto og ekspedisjonskostnader.

Bestilling foretar du pr. tlf. 22 38 35 20, via faks 22 71 63 48 eller send inn kupongen. ✂

Jeg bestiller herved eksemplar/er av NOAs MARKAKALENDER 2006. Medlemspris er kr 98,- pr stk. Ikke medlemmer betaler kr 128,- pr stk. Porto kommer i tillegg. Det gir rabatt ved kjøp av mer enn 1 kalender.

.....
Navn

.....
Medlemsnummer

.....
Adresse

.....
Postnummer/Sted

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo